

Мала бібліотека МУКУ
ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

Юрій Клен

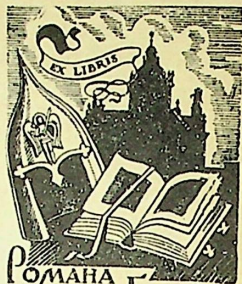
ПОПІЛ
ІМПЕРІЙ

Частина I

Фр. Гринь-Бреззовський

1946

Літературний додаток
до газети „ЧАС”

РОМАНА ГЕНИК-
БЕРЕЗОВСЬКОГО

МАЛА БІБЛІОТЕКА М У Р' У
ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

КРІЙ КЛЕН

П О Н І Л І М П Е Р І Й

Частина I

Післямова Гр.Шевчука

Видавництво "Золота Брама"

1946

вічності, де світла струм тече,
 Повільно крутяться колеса часу,
 Що на варстаті золотому тче
 Свій килим різнобарвний. Дальні паси
 Пускає в рух незримий нам двигун.
 Мигтить узору плетиво примхливе,
 І завжди врівноважує вагу
 Той, що складе в копу доспіле жниво,
 Все змірить мірою й благословить.
 Нас темрява обсотує і бере,
 Лише часами блискавка на меть
 Із пітьми вихопить шматок узору,
 І ми, прокинувшись із небуття,
 Якийсь уривок бачимо: химерні,
 Страшні чи ясні обриси життя.
 Ми у ррці тримаєм тільки зерна.
 Гаїв не бачимо, що з них ростуть
 І зашумлять зеленим верховіттям.
 Ми лиш п'ємо гіркаву каламуть,
 Важним на світ рождені лихоліттям.
 Якби зірким спромігся оком ти
 В докінченості цілість охопити,
 То знав би, що прямує до мети,
 Яка у вічності буде світити.
 Що ти еси? Ти у майбутнє міст
 Над прірвою знедоленого віку.
 Та лиш у цілому збагнеш ти зміст.
 Шукай же розум у сваголі дикій,
 Якою лютий вік наш клекотів,
 У силі тій, що нищить і карає.
 Дивись, он я у просторі років
 Тобі узорний килим розгортаю.

x

x

x

Пливуть у шумі хвиль уривки літ.
 Їх течія несе в далеку безвість.
 Колись казав премудрий Геракліт,
 Що "панта рей": пробіг потік і щез він,
 Він вже не той, бо інша в нім вода,
 І хвиля, що тепер пливе, не та вже.
 Невже часу віддавши тлінну дань,
 Ніде ніщо не лишиться назавжди?
 А ми самі - лише прудкий потік
 Химер, мінливих настроїв, уявлень?
 І все це стопче смерть, зітре навік,
 Як між долонь я цей горіх розчавлю?
 Ні, в висі, де брижить зірчастий рій,
 Там крутить фільм фотограф невідомий
 Із наших помислів бажань і дій,
 І все оцінює нехибний помір.
 Все віддзеркалить вічності екран.
 Не пропаде тур жаден звук і порух,
 І нашу радість, біль і мрій дурман
 Чиясь рука запише у зорях.

х х

х

Поток світлий первіснах вражінь!
 Мої дитячі споради думки!
 Догас від кисллиць гідляста тінь,
 А десь на клуні клацають делеки.
 Зелено-ніжна памолодь горбів,
 Байрак, де схилами ростуть кульбаби,
 І люціон, який над тиню цвів,
 Та ліс на обрії, що в далеч вабив.
 А очерет, високий очерет,
 Де у воді бродив я аж по груди!
 Мій очерете! Ядний ще поет
 Не оспівав це амазонське чудо.
 А туга, туга кликала: "Полинь!"
 Мої легені владно роздмала,
 Бо десь незмірно-синя далечинь
 Очам незнаму радість обіцяла.
 А потім юности ясні часи:
 Дніпро, Аскольдова могила, Київ,
 Кадетський гай й Дарницькі ліси
 /Хто давнішні чуття у серці виїв?/.
 Вночі з Слобідки плинемо човном,
 Гаї, церкви і кручі - невидимі.
 Та на горі западений хрестом
 Вітає нас над містом Володимир.
 Чи о весняній радісній порі
 Ви їздили колись до Межигір'я
 І ночували в драгому шатрі,
 Де кривь дірки просвічують сузір'я?
 А чи ви знаєте, товариші,
 Як над водою зогко пахнуть верби?
 З яким тремтінням дивним у душі
 Тепер я тої радості зачерп би!

Та хтось у грізний час заніс меча,
 Життя ударом надвоє розкраяв.
 Чи ж то злочини до хмар кричать,
 Що нас Господь і досі ще карає?
 Розріжеш червяка - і поповзуть

У різні сторони дві половини,
 І кожній з них лягла вже інша путь.
 Так і життя у нашу темну днину:
 Воно розтяте надвоє мечем.
 Між половинами розчаклась прірва.
 Нехай хтось заклене його вогнем,
 Та вже минулого із надр не вирве

х х х
 х

Мигтять минулого екран,
 Спливає з мли років Кучаків,
 Полтавщини широкий лан
 І цвіт рясний червоних маків.
 В промінні ранковім балькон,
 Де на столі парув кава.
 Словите все в прозорий сон,
 Такий худний і золотавий.
 Ось недочитаний лежить
 На софі плюшевій Новаліс
 /Згадай, в яку щасливу мить
 Блакитну квітку ми зірвали/
 Ще лишать воркістю життя,
 Тремтять роса на повних рожах.
 І в небо летється чорнота
 Від тих тополь, на вежі схожих.
 А сонце теплом запашним
 Весь день насичує ясмینی,
 І тягнуться шнурком витким
 Невпинні співи комарині.
 Волосся чорне /давній сон!/. . .
 Та не порівню з оксамитом
 Його, щоб то не був шабльон,
 Хіба з лискучим антрацитом.
 Стривай! те мрійливе дівча
 Тебе ніколи не пригорне,
 До серця не дало ключа.
 Отож, не мар про колір чорний.

/Пірнувши в сутінки років,
Отак згадати довелось
Під комариний ніжний спів
Ясмин, і рожі, і волосся/
Тут буде спорадів мішок...
Пилю ніжну музику строф ми,
І чарував не тільки Блок,
Бальмонт, а навіть Віктор Гофман...
Завечоріло вже, коня
Виводжу з стайні та сідлаю.
Його пустивши навмання,
В дятлах високок я щезаю.
Молочний шлях - як срібний пояс,
І ось у темній чорноті
Сичить, як змії, і мчить поїзд,
І сипле іскри золоті.
А кінь мій знає: то стожарий,
Лихий, пажерливий дракон;
Пашить вогнем ота почвара,
Нема від неї охорон.
І кінь сопить, гребе ногами
І дріжко вухами стриже.
Як він медушиться в нестямі,
Гне голову убік і вже
В страху додому завертає.
Ще мить - і скаче він чвалем,
Знаходить сам дорогу в гаї,
І, зрісшись з моїм конем,
Я марю про волосся чорне,
Воно збігло, наче сніг,
І тільки дні ті неповторні
Так чітко спогад мій зберіг.
Яку солодку, м'яку втому
У жили хтось мені вливав!
Та ось, вернувшись додому,
Я на веранду збігав.
Пашіли ще од вітру лиця,
Горіла лампа над столом,

Де червоніли полуниці
 І вабив глечик з молоком.
 Бувало й так: вечірне злото
 Тече в жита, береш до рук
 Рушницю й вийдеш на болото.
 Забудеш чари всіх наук.
 От стежиш, як та качка крилить
 У небі полетом тремким,
 І мрієш, як би туру видить,
 Щоб попливла вона, як дим.
 О чайки войк понад ставками!
 Розітне душу він на мить —
 І серце, як блакитний камінь,
 У синю прірву полетить...
 Минало літо, стигли грона,
 Дягав у копи вже покіс.
 І Київ кликав в рідне лоно.
 До мене вітер клич той ніс.
 Минавши Дарницю й Слобідку,
 Радів я баням золотим,
 Які світили хто-зна звідки
 Кризь голубий, прозорий дим.
 Дніпро широкий, незорий!
 Невже він снівся нам вві сні?
 Він розливавсь, наче море
 Ген аз за обрій, на весні,
 За Чорторій і за "Наталку"
 Ми залєвали у човнах.
 І теплий червень пестив палко
 Нас на просторі по ночах,
 Так протікали дні затишні.
 Горіла Давра на горах,
 І наливались темні вишні
 Десь на Соломенці в садках.

Х Х

Х

Вік вальсу, рисаків і залізниць,
 які давно романтикою стали,
 Глухих сади вишневих і криниць,
 І рож, що нашу молодість квітчали!
 Ще мчали степом шарабан наш коні:
 Не спокушало авто нас на гріх.
 Дарма, що десь вигадливий Марконі
 вже просторинь загиснув у горіх
 І десь за морем Альва Едісон
 Науку мудру пестив, як коханку,
 Щоб оповив нас електричний сон
 В прозорі барви білого світанку.
 Але Сангушко, князь старий, не хтів
 В своїм родиннім замку у Славути
 Електрики завести і волів
 Важкі підсвічники, із срібла куті,
 А в них свічки із воску смільників.
 В стару романтику думками здиньмо,
 Бо ж він і авта мати не хотів
 І п р и н ц и п о в о їздив тільки кіньми
 Над нами десь в вітрах гули дроти,
 В розпущі гамір міста в далеч линув,
 Але садки, що хтіли лиш цвісти,
 Нас оточили колом із ясминів.
 Була там днів невловлена краса,
 Яку ми не забудемо ніколи.
 Спадала ввечорі на квіт роса,
 І пахли нам ночами матіоли.
 Блакитно роцвітали, мов квітки,
 Якісь озера темні і глибокі,
 І в білих одягах якісь жінки
 Ловили чуйним слухом дальні кроки.
 Вертали ми до них, як моряки,
 Любили ми вкраїнські темні парки.
 І нам були однаково близькі
 Фет, і Бодлер, і Леся, і Петрарка.

І ось зійшов ХХ вік.
 На закривавлену правицю
 Надяг залізну рукавицю.
 О ні, не зверне він убік!
 Він гатить важко кулаком,
 Він б'є в зачинені ворота.
 Несе він град, і дощ, і сльоту
 І виє вовком-хижаком.
 Загуб часу повільний крок,
 І розчинилась настіж брама,
 І скрізь страхіття понад нами,
 Немов з дандориних скриньок.
 Як ті метелики, легкі,
 Крилатий Блеріо і Фарман
 Прозвісники лихої карми,
 Бо вслід дракони-літаки,
 Які дихнуть на нас вогнем
 І будуть жерти немовляток
 /Щоб матері"ял поетам дати
 Для ще неписаних поем/.
 І скрізь уже, на всіх шляхах
 Гримлять страшні потвори-танки.
 Ревуть сирени по містах,
 Кричать від вечора до ранку.
 Вік що нещадний до життя,
 Вік, що звідшує смерть імперій
 І що Європі в Небуття
 Розкрив широку двері!
 Все в себе втяг і крутить/вир,
 Світ захлинається у муці.
 І хтось граде... не люд, а звір
 В багрянім сніжві революцій.
 Мов карість нечісана, руда,
 Ген над церковними хрестами
 Уже Маркса сива борода
 Допоче прапором над нами.
 Слова "буржуй", "пролетар'ят" -
 Злі квіти млистих ідеалів...

З ножем пішов на брата брат,
 Світ виз зграями шакалів.
 Зі слизу родяться вожді,
 Та в них не Божий дар пророчий.
 Летять чавунні жолуді,
 І лютим ревом ніч регоче.
 Потвори, нелюди й звіри -
 Все сатана змішав у тісто.
 Гудуть і гори, і бори,
 І стало пеклом кожне місто.

Серед тополь і грабів кучерявих
 Білів Преображенський скит.
 Монах у простій церкві службу правив,
 І ткав легенду синій квіт:
 Про горній град і про святі джерела,
 Про сріблом зрошені куці,
 Про очі діви, ясні і веселі,
 Якій довірено ключі,
 Що нам відчинять храм нерукотворний.
 Над лісом віяв вічний чар,
 Бо Божа сила, сила непоборна,
 Боронить скит від темних чвар.
 А яблуні галуззя обважніле
 Схилили низько до землі,
 І падають горіхи зрілі,
 І в небі ходять кораблі.
 Піди у сад і сходами на вежу -
 Побачиш: міст у ланцюгах
 Вогнями сиву млу ночей мережить;
 А там десь Київ на горбах,
 Мов град святий, для ока невидимий,
 Бо тільки заграва його,
 Мов шлях молочний, світиться у димі.
 І дзвін із Голосієва нас кличе
 У монастирський мирний гай,
 Де мрійно марить сад митрополичий,
 Той залашний бузковий рай.
 Тут пориває тута в край надземний,

Тут кашів темну глибочінь
 Перетяли яруги темні,
 Але ведуть у височінь
 Ланів розложистих. А там і гори,
 І над ставком стрункий ампір:
 Китаївська дзвіниця у простори
 Хрестом підноситься до зір.
 Колись тут життєрадісним аскетом
 Блукав мудрець у морі трав,
 Що був філософом і був поетом
 І світську славу занедбав.
 Його Господь водив по цих дорогах.
 Благословив він ніч і день.
 І насадив серед ланів розлогих
 Свій "Сад божественних пісень".
 Тут палиця Євстафія Плакиди,
 Що з ним пройшла мандрівну путь.
 Він знав: нікуди звідси вже не піде,
 Бо вся шляхи сюди течуть.
 І відтоді тепер паломник кожний
 Тут збитий посох свій кладе,
 Бодямить: чар лісів непереможний
 Крізь душу гомоном гуде.
 В печеру, де спасалась Досіфея,
 Веде порослий дерном шлях,
 І вітер у шкарлатовій кереї
 Гойдає хмари в небесах.
 Тут віє древністю святих містерій.
 Ясніє яблунь білий цвіт,
 І в тишині викохує химери
 Правічний спокій давніх літ.

Тут світлий, як музика ніжних строф,
 Зелений, радісний Китаїв,
 А там, у зливі водограїв,
 Докінчений і строгий Пєтергоф.

Молочне небо, біле, як зі скла,
 І ворожба знайшла заклата

На білий мармур мертвих статуй
 В струнких алеях Царського села.
 Геометрія викреслених площ,
 Столиці димної принади
 І прямокутники парадів
 Січе граніт її одвічний дощ.

В полон узата, піниться вода,
 Йде Петербург свого шамана.
 А нам чужі його тумани.
 Нам дав свій заповіт Сковорода.

Високий двір царський теж поїняла,
 Немов якась тяжка недуга,
 За неземним велика туга.
 Та виростають з неї квіти зла.

Він увійшов у себе і затих.
 Він снить потужний сон імперій
 І прагне теж своїх містерій,
 Своїх провидців прагне і святих.

Не простої краси він зажадав,
 Яку викохував Китаїв:
 Хтось душі, мов мечем, розкраяв
 І їх вином гістерії залляв.

І ось, як у магичному півсні,
 Де в льоті мають кінські гриви,
 Являється їм чорний привид,
 Що мчить в вальпургієвім тумані.

Одного дня в палац попростував
 З сибірських тайг той гострозорець,
 Чаклун, пророк і чудотворець,
 Що брав у бран - і царство зчарував.

Пойнята сном первісних дикунів,
 З святим хрестом з'єднати фалус
 Його душа не побоялась,
 І двір царською ласкою пригрів.

Ось трон закрила чорна борода,
 Заполонивши все собою.
 Найбільше тішився він грою,
 Що звалась міністерська чехарда.

Він поучав, як біса побороть,
 Піддавшись спокусі ласій.
 А княжни слухали баляси
 І пестили його потужну плоть.

Мав цей селяк справдешній в собі жар,
 Майстерно танцював вприсядку,
 І на добу наклав печатку
 Святий колдун - Распутін Грегуар.

Текла подій нестримана ріка,
 Циганським співом ночі ржали.
 Студенти ж мали "ідеали"
 І шанували вельми батрака.

Ішли "в народ", вертали "до землі",
 В баранячих ходили шапках,
 І грубий "Капітал" у лапках
 Лежав на їх письмовому столі.

Конспіративний був ісправді хист
 У них, бо бомби десь у чорта
 Фабрикували та пашпорти,
 І за кутком чайвся терорист,

А від старого світу, як один,
 На всіх майданах відрікались

І скинуть Бога поривались
З тих неосяжно-ясних височин.

Коли ж під подих бур хитнувся трон
І на сполох ударили у дзвони,
- На прапор проміняв червоний
Своє кадило срібне піп Гапон.

В нові часи новий панує стиль.
Чи ж сатана не став поетом?
Бо зраду коє він грезетом,
На плечі їй кладе єпитрохиль!

Його дитя улюблене не шпиг,
А геніяльний провокатор.
Того, хто у душі є катом,
Сам веліяр у воїнство постриг.

Людей, мов крам, жандармам продавав
Товстющий жид і зрадник Азеф,
Що червяком у душі влазив
І на гнилій трупизні жирував.

Кому приснились ці кошмари?
Невже під бренькіт струн
Циганської гітари
Навіяв їх чаклун?
Все це чари, все примари,
Сунуть білі сніжні хмари.
Заметілю сніговиця
Дме у-мерзлі лица.
Та враз війна, війна...
Бадьорий марш музика грає,
А в серце мов би завертає
Нечувана весна.
Звижаються Москві
Святині давні Царгороду,
Протоків дальніх сині води...

Шолом на голові
 Упертий рух руки
 Міцніше ремінцем стягає,
 Деся переможно прапор має,
 Видискують штики,
 І рух, і гомін на шляхах,
 Аж крики небеса роздерли.
 Розз'явили гармати жерла,
 І хрипко свище паротяг.
 І хтось віддасть, і хтось візьме
 життя. Ідуть полки і роти,
 А з Танненберзького болота
 Вже вогка мла назустріч дме.
 Щезли доли, щезли кручі
 Сипле в вуха сніг колючий,
 Заметіллю сніговиця
 Дме у мерзлі лица.

Гуде, гуде з-за хмар труба,
 Ніхто не відає, не знає,
 Що в цей рік хід свій зачинає
 Нова, невидана доба,
 Яку ми будем пить до дна.
 Це нам дарує чорні квіти,
 Що ними сад почав ряхтіти,
 Якась нечувана весна.
 В ній не господній віє дух.
 Та це ще лагідне анданте,
 У переддвер'ї пекла Данте:
 Це й не ступнув у перший круг.
 Архангельський далекий краю,
 Де довго тягся мій полон!
 О, як я гостро нам "ятаю
 Сніги, і річку, і балькон.
 От лещата риплять, сковжу я,

В лице мороз мене цілує,
 І через кручу й переліг
 Уже подвійний слід мій ліг.
 Той час не був для мене зайвий.
 Я полюбив північне сяйво,
 Коли воно в холодну ніч,
 Яку стрічав я віч-на-віч,
 Ходило хвилями у небі,
 Де тихо плив Персей і Лебідь.
 Смолисто дихала весна,
 Коли повалена сосна
 Рипіла в мене під шилом
 І пахло першою травом.
 Із фарб складався давний міт:
 Горів черемхи білий цвіт,
 І білі ночі без світанку
 Не знали вечора і ранку.
 А гіяцинти під моїм
 Вінком на полі запашнім
 Струнками стеблами угору
 Росли. Тягло вогкістю від бору.
 Дерева бачили там сніг.
 Минало літо, й восени
 Брусничі в лісі ми збирали,
 Що червоніли, мов коралі.
 І довго, довго знов зима:
 Немов фанфарою сурма
 Розсипавась у срібний порох,
 Який парами ліг по горах.
 Згадай, о дівчино, той рік,
 Хххххххххх
 Де твій платок сковзнув у сніг
 Підчас нічного поцілунку.
 Як потяглась ти вгору струнко,
 Лиш на весні, як скресла крига,
 Ти відвайшла його під снігом.

Привіт вам, тундри і ліси
У снах суворої краси,
І вам, о лосі круторогі,
Що ісходили ті дороги.
Там з'яв я колись війну,
Прощавши молодість ясну.

П і с л я м о в а

Дитинство Юрія Клена припадало на 90 роки минулого сторіччя, початок свідомого життя - на час по революції 1905 р. Студіюючи в Київському університеті, він дебютував у роки I. світової війни книжкою з теорії літератури. Далі йде заслання в Архангельську губернію, - молодий літературознавець здався небезпечним царському урядові. З початком революції 1917 р. Клен повертається до Києва, а далі йде вчителювати в Баршівку, де зустрічається з Миколою Зеровим і П. Филиповичем. Баршівські два роки /1920-1922/ включили Клена в український літературний процес і поставили під незалежний особистий і літературний вплив "метра" українського неокласицизму - Зерова. Але тоді Клен ще не пише майже нічого власного. Повернувшись до Києва, він редагує перші українські видання творів Шов і Джека Лондона, а сам робить величезну кількість поетичних перекладів - найбільше в німецькій і англійській мові. Водночас він викладає в Київському Лінгвістичному Інституті.

Круту зміну особистої і літературної біографії приносить 1931 р. Поет виїздить за кордон, в Німеччину, і там залишається. Він живе й тут з викладовської праці по високих школах. Але розлука з Україною збуджує в ньому потяг до оригінальної поетичної творчості. Поет Юрій Клен народжується, власне, з поемою "Прокляті роки"; - поемою, де він прощається зі своєю батьківщиною і оцінює, що в ній біло доброго і що злого. Поема написана з великою силою,

але на ній ще надто позначилися впливи неокласичної школи - вони йшли від Миколи Зерова - і вони скували темперамент поета, не дали йому виявитися на всю широчінь.

Своє справжнє я поет знайшов у збірці поезій "Каравелі" /1943/. Тут Юрій Клен виступав як поет високої і мужньої, широкі і потужної романтики. В цьому його обличчя, і це дає йому почесне місце в сучасній українській поезії. Не врівноваженість і спокій ваблять його, а рух і контрасти, яскраві фарби й опуклі образи. Ввесь світ для поета - об'єкт для вияву людської енергії, активної сили, могутнього воєвничого духу. Його герой - уміє й любить "шукати небезпек, любити дим, а як прийдеться в усміхом ясним в лиці суворім умирати" /"Вікінги"/. Для нього "благословенний дзвін задіза і шлях, накреслений мечем" /"Предтеча"/. Він твердий і упертий, людина гартованої волі, людина-творець, будівничий і заводник:

Він у підвалину держави
Важкий свій камінь покладе,
Він буде Грона чавить
І знову мур зведе /"Синові"/.

Таке світосприймання, такі настрої - дуже далекі від неокласичної гармонії й шукання рівноваги. Творчість Клена ближча до Вергарна, Вітмена, Гумільова, до активного романтизму ХХ в. ніж до М.Зерова. Школа Зерова позначається на карбованості форми поезій Юрія Клена, на високій культурі й майстерності його вірша. Але і тут поет не йде за суворими вимогами раз назавжди встановленої форми. Він ламає вірш, коли цього вимагає зміст. Не зміст він втискає в усталену форму, а форму нагинає до вимог змісту. Тому

він пише часто вільним віршем, уживає неточних рим тощо. Войовничість, активний оптимізм поезії Юрія Клена, захоплення життям не виключають у поета і настроїв спокою, ліричного суму і ніжності. Це лірика спочинку між боями й працями, лірика життєлюбця й повнокривної людини.

Уже в "Каравелях" звучить і та ідея, яка стала провідною в творчості Юрія Клена - ідея справжнього й уявного світу. Справжній світ - це не щохвилиenne миготіння явищ, а та глибока суть, яка в усьому цьому калейдоскопі захована і яка вже тепер містить у собі майбутнє. Найповніше ця філософія висловлена в поезіях "Ми" і "Софія":

Правдивий світ - не той, для ока
зримий, -

Крилами розтинаючи вогонь,
Гойдають тихо грізні серафими
На терезах своїх долонь.

Останній ще не цілком закінчений твір Юрія Клена - велика епопея "Попіл імперій" - з особливою силою виявляє те, що намітилося в "Каравелях". Беручи зовні, це - автобіографічний твір. Спогади дитинства на межі двох сторіч, архангельське заслання, зустрічі з Зеровим і спільними приятелями, Німеччина в роки гітлеризму і його краху - ось зовнішні рамки поета.

Але тільки зовнішні. Внутрішньо - це грандіозна спроба подати історію доби, історію, взяту з філософського погляду, не в деталях, а в великих узагальненнях. Це спроба знайти суть, прихований смисл велетенських катаклізмів, що струшують світ: перехід від мирного ХІХ до войовничого ХХ ст., дві світові війни, крах імперій - російської і німецької, страшні революції -

що ховається за цим жаком і хаосом? Поет бачить причину страшних катастроф у тому, що люди захопилися матерією і занедбали духовне. Техніка випередила дух. Низьке й приземне хоче поглинути високе. І тому виникають ефемерні імперії на зразок гітлерівської - і тому вони невдовзі розпадаються на попіл і порох.

Тільки ж це - сама зовнішність. Поет намагається побачити той правдивий світ, що його гойдають серафими на своїх долонях - і в хаосі сучасності він прозирає майбутню перемогу Людини над звіром, Світла над тьмою, - того, що він називає Духом, Лицарем Грааля.

Так знаходить свій розвиток у "Попелі імперій" ідея прихованої суті речей і явищ. І форма вірша теж знаходить тут свій розвиток. Вірш Юрія Клена тут досягає такої сили й такої гнучкості, характеристики - такої влучності й виразності, що справді можна говорити про подію в нашій поезії.

Перша частина поеми - це, власне, вступ. Він поданий на контрасті ідилії поетового дитинства, юности й першого кохання, спокою життя в поміщицьких маєтках, світлої української духовості, що асоціюється з образами мирного Китаєва й Григорія Скорододи, з одного боку, - і роздліваючого духу Російської імперії, мертвотності якої підкреслювала дикунська сексуальність Распутіна і огидна продажність провокаторів типу Галсна або Азефа з другого боку. Зловісний ритм розділу про початок війни 1914 р. і образ страшного чаклунства:

Все це чари, все кошмари
- уже містять в собі натяк на майбутні
страхіття. Самі ці страхіття, сама по-
вірна перемога матерії над духом - і
розпад на попіл створених цією перемогою
імперій - становлять зміст дальших час-
тин поеми.

Гр. Шевчук

Помічені друкарські помилки

<u>Стор.</u>	<u>Надруковано</u>	<u>Має бути</u>
3		
р. 10 ан. 5	прямує	прямуєш
р. 19 ан. 5	гай й	гай і
р. 15 ан. 9	запалений	запаленим
р. 17 аг. 12	смільників	стільників
р. 19 ан. 12	вся	всі
р. 1 ан. 15	знайшла	зішла
р. 10 аг. 19	епитрохиль	епитрахиль
р. 2 ан.	було	було